

VÝZVA K PŘEDLOŽENÍ FAKTICKÝCH PODKLADŮ PRO POSOUZENÍ DOPADŮ

Tímto dokumentem mají být veřejnost a zúčastněné strany informovány o budoucí legislativní činnosti Komise. Mohou se tak vyjádřit k tomu, jak na problém nahlíží Komise. Současně mohou poskytnout připomínky k možným řešením a veškeré relevantní informace, kterými případně disponují, mimo jiné ohledně možných dopadů zvažovaných opatření.

NÁZEV INICIATIVY	Opatření ke snížení přítomnosti nezáměrně uvolňovaných mikroplastů z pneumatik, textilu a plastových pelet v životním prostředí
PŘÍSLUŠNÉ GRĚ (ODPOVĚDNÉ ODDĚLENÍ)	GŘ ENV, ODDĚLENÍ B.1 – UDRŽITELNÁ VÝROBA, VÝROBKY A SPOTŘEBA GŘ GROW, ODDĚLENÍ G.1 – CESTOVNÍ RUCH, TEXTILNÍ PRŮMYSL GŘ GROW, ODDĚLENÍ I.2 – MOBILITA GŘ GROW, ODDĚLENÍ I.3 – ZELENÉ A OBĚHOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ
PRAVDĚPODOBNÝ DRUH INICIATIVY	Legislativní iniciativa
PŘEDBĚŽNÝ HARMONOGRAM	přijetí ve 4. čtvrtletí 2022
DALŠÍ INFORMACE	Microplastics (europa.eu)

Tento dokument slouží pouze k informačním účelům. Nepředjímá konečné rozhodnutí Komise o tom, zda tato iniciativa bude pokračovat, ani o jejím konečném obsahu. Všechny prvky iniciativy popsané v tomto dokumentu, včetně harmonogramu, se mohou změnit.

A. Politické souvislosti, vymezení problému a kontrola subsidiarity

Politické souvislosti

[Zelená dohoda pro Evropu](#), nový [akční plán pro oběhové hospodářství](#) a [strategie EU pro plasty](#) oznamují opatření, která mají bojovat proti znečištění mikroplasty (drobnými plastovými kousky o rozměru menším než 5 mm), které jsou záměrně přidávány do výrobků (např. kosmetiky, detergentů, barev), a mikroplasty, jež jsou nezáměrně uvolňovány do životního prostředí (např. z pneumatik a syntetických textilií). [Akční plán EU „Vstříc nulovému znečištění ovzduší, vod a půdy“](#) uvádí, že do roku 2030 by EU měla snížit objem plastového odpadu v moři o 50 % a mikroplastů o 30 %. Ve [strategii EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030](#) je znečištění označeno za jednu z pěti hlavních přímých příčin úbytku biologické rozmanitosti. [Skupina hlavních vědeckých poradců Komise](#) uvádí, že „ačkoli aktuálně dostupné důkazy naznačují, že znečištění mikroplasty v současnosti nepředstavuje rozsáhlé riziko pro člověka nebo životní prostředí, existují závažné důvody k obavám a k přijetí preventivních opatření“.

Jedná se o významný problém: ročně se například do mořského prostředí na celém světě uvolní 200 000 až 500 000 tun syntetických vláken z textilií¹. Kromě odstranění mezer ve znalostech souvisejících s rizikem a výskytem mikroplastů v životním prostředí, pitné vodě a potravinách mají oznámená opatření za cíl:

- omezit záměrné přidávání mikroplastů a řešit problematiku pelet s ohledem na [stanovisko agentury ECHA](#)²,
- vypracovat opatření týkající se označování, normalizace, certifikace a regulace, pokud jde o nezáměrně uvolňování mikroplastů, včetně opatření zaměřených na lepší zachycování mikroplastů ve všech příslušných fázích životního cyklu výrobků,
- dále zdokonalovat a harmonizovat metody měření nezáměrně uvolňovaných mikroplastů, a to zejména z pneumatik a textilu, a poskytovat harmonizované údaje o koncentracích mikroplastů v mořské vodě.

Tato iniciativa se zabývá nezáměrně uvolňovanými mikroplasty. Bude vypracována v koordinaci s dalšími novými a probíhajícími iniciativami, zejména těmito: 1) přezkum směrnice [o průmyslových emisích](#), směrnice [o čištění městských odpadních vod](#) a [rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí](#) a revize [seznamů znečišťujících látek ovlivňujících povrchové a podzemní vody](#); 2) hodnocení směrnice [o kalech z čistíren odpadních vod](#) z hlediska přítomnosti mikroplastů v kalech a jejich následného použití na zemědělských polích; 3) příprava [strategie EU pro udržitelný design a výrobu textilií](#); 4) příprava [iniciativy pro udržitelné výrobky](#). Záměrně přidávané mikroplasty jsou předmětem samostatné iniciativy (jako nařízení Komise, kterým se mění nařízení REACH na

¹ Sherrington, 2016; Ellen MacArthur Foundation, 2017.

² [Evropská agentura pro chemické látky](#).

základě stanoviska agentury ECHA), která navrhuje omezení záměrně přidávaných mikroplastů. Mikroplasty, které jsou výsledkem fragmentace makroplastů, jsou řešeny stávající politikou a právními předpisy EU³ a nespádají do oblasti působnosti této iniciativy.

Problém, který má iniciativa řešit

Mikroplasty jsou v životním prostředí velmi rozšířené a vyvolávají stále větší obavy. Díky jejich malému rozměru je mohou snadno požit organismy stojící na počátku různých potravních řetězců. Může docházet k jejich bioakumulaci v potravních řetězcích a mohou také absorbovat a transportovat organické znečišťující látky např. perzistentní organické znečišťující látky. Mikroplasty mohou obsahovat složitou směs chemických látek, které se mohou následně uvolňovat do životního prostředí a představovat pro organismy nové cesty expozice. Jejich všudypřítomnost v oceánech, půdě a ovzduší zesiluje obavy z jejich negativních účinků na zranitelné ekosystémy (např. korálové útesy, hlubinná moře, polární oblasti) a na biologickou rozmanitost (je zjištěno, že znečištěním mikroplasty je ovlivněn veškerý mořský život od planktonu po velké mořské savce). Zkoumají se možná rizika pro lidské zdraví při požití nebo vdechnutí⁴. Narůstající důkazy o přítomnosti mikroplastů v potravinách mořského původu, soli, medu, ovoci a pitné vodě by mohly podkopat důvěru spotřebitelů, což by mělo ničivé hospodářské důsledky. Hospodářský dopad na činnosti, jako je rybolov a cestovní ruch, je obrovský.

Cílem této iniciativy je napravit tyto nedostatky v oblasti trhu a regulace a upozornit na významné mezery ve znalostech:

- 1. Absence tržních pobídek pro hospodářské subjekty, aby přijímaly opatření ke snížení nezáměrného uvolňování mikroplastů do životního prostředí.** Důvodem je i složitost mechanismů uvolňování (u každého zdroje ovlivňuje takové uvolňování více faktorů) a hodnotových řetězců (určitou úlohu při uvolňování hraje více subjektů). Dobrovolné přístupy jsou omezené a dosud nedosáhly téměř žádného snížení. Meziobvětvová dohoda a Evropský výbor pro normalizaci pracují v oblasti textilu na zkušebních metodách pro stanovení uvolňování, identifikaci a hodnocení mikroplastů z textilií během výroby a používání. Dohoda nepředpokládá žádná opatření ke snížení uvolňování. Pokud jde o pneumatiky, evropské odvětví výroby pneumatik zřídilo pracovní skupinu pro proveditelnost zkoušek oděru pneumatik pro účely vypracování normy pro oděr pneumatik. Pokud jde o pelety, [projekt Operation Clean Sweep](#) (pokyny vyvíjené evropským odvětvím plastů od roku 2015) je nadále dobrovolným nástrojem, na němž se podílejí především výrobci a který postrádá pobídky k účinnému používání a k hodnocení třetí stranou. Budoucí opatření ke snížení uvolňování by se měla vztahovat na celý dodavatelský řetězec.
- 2. Absence komplexního přístupu EU k nezáměrně uvolňovaným mikroplastům,** a to i v případech, kdy existují zvláštní právní předpisy s dílčími cíli ve vztahu k mikroplastům (rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí, nařízení o hnojivých výrobcích, směrnice o pitné vodě). Tento stav může vést k neúplné nebo nesoudržné politice postupu proti znečištění plasty.
- 3. Mezery ve znalostech.** Rizika a výskyt mikroplastů v životním prostředí, pitné vodě a potravinách je třeba ještě zkoumat. Nejsou dostatečně harmonizovány metody odběru vzorků, zpracování, analýzy údajů a podávání zpráv. Naposledy byla Komise v rámci přepracované směrnice o pitné vodě pověřena, aby v příštích třech letech vyvinula harmonizovanou metodu měření mikroplastů v pitné vodě⁵. V rámci programu Horizont 2020 byla zahájena koordinační a podpůrná akce pro harmonizaci postupů monitorování a hodnocení znečištění plasty⁶.
- 4. Neúplné informace snižují schopnost vybrat si udržitelné produkty a nakládat s nimi udržitelným způsobem.** Spotřebitelé nemají přístup k úplným a důvěryhodným informacím, které by jim umožnily přijímat rozhodnutí o nákupu v souladu s významem, který přikládají ekologičtějším produktům, jako jsou textilie a pneumatiky s nižšími emisemi mikroplastů. Subjekty v hodnotovém řetězci také postrádají informace o tom, kdo nakládá s plastovými výrobky, například s peletami, zodpovědně.
- 5. Roztříštěnost trhu.** Některé členské státy a regionální subjekty, včetně regionálních úmluv pro mořské prostředí⁷, zvažují nebo zavádějí opatření, která mají řešit znečištění mikroplasty. Ve Francii budou od roku 2025 u nových praček povinné mikrovláknové filtry, ačkoli některé subjekty varují před potenciálním rizikem, že spotřebitelé takové filtry vyperou, a mikroplasty se tak dostanou do odpadních vod. Každý hospodářský subjekt, který ve Francii pracuje s peletami, bude muset do roku 2022 zavést postupy, které zabrání únikům pelet do životního prostředí, a do roku 2023 začít používat účinná zařízení. Postavení společností, jež uplatňují opatření ke snížení uvolňování, je oslabeno konkurencí společností, které taková opatření nepoužívají. Společnosti, které obchodují se zahraničím, čelí dodatečným nákladům na splnění

³ Zejména strategie EU pro plasty (COM(2018)28); směrnice 2019/904 o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí; směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech.

⁴ Podle studie zveřejněné v časopise Environmental Science and Technology lidé ročně požijí asi 39 000 až 52 000 částic mikroplastů. S připočtením odhadů možného vdechnutého množství mikroplastů toto číslo vzroste na více než 74 000. Environ. Sci. Technol. 2019, s. 53, 12, 7068–7074.

⁵ Ustanovení čl. 13 odst. 6 směrnice (EU) 2020/2184.

⁶ [EUROpean quality Controlled Harmonization Assuring Reproducible Monitoring and assessment of plastic pollution \(evropská harmonizace s kontrolou kvality zajišťující reprodukovatelné monitorování a posuzování znečištění plasty\) | Projekt EUROqCHARM | Přehled | H2020 | CORDIS | Evropská komise \(europa.eu\)](#)

⁷ [Bod programu 1 \(ospar.org\)](#)

odlišných požadavků na různých trzích, na nichž působí.

Je pravděpodobné, že bez opatření EU by se tento problém zhoršil. S očekávaným nárůstem výroby a spotřeby plastů v příštích letech by se odpovídajícím způsobem zhoršily následky pro životní prostředí a v důsledku hromadění mikroplastů by se zvýšila rizika pro lidské zdraví. Rostl by i hospodářský dopad a dále by se oslabilo postavení „zodpovědných“ společností. Environmentální, zdravotní a ekonomické důvody opatření jsou tudíž nepochybné.

Základ pro opatření na úrovni EU

Právní základ

Právní základ opatření na úrovni EU stanoví článek 192 (životní prostředí) a článek 114 (fungování vnitřního trhu), které budou zvoleny podle obsahu případných opatření.

Praktická potřeba opatření na úrovni EU

Znečištění životního prostředí mikroplasty má přeshraniční rozsah, nezáměrné emise z jednoho členského státu proto mohou přispět ke znečištění v jiném členském státě. Úniky pelet (trvalé a náhodné úniky) nebo nezáměrné uvolňování ze syntetických textilií a pneumatik během výroby nebo používání mohou způsobit přeshraniční znečištění životního prostředí prostřednictvím ovzduší, půdy nebo vodních cest. Bez opatření na úrovni EU existuje riziko nárůstu různých opatření, jež by mohla poškodit vnitřní trh. Harmonizovaná opatření na úrovni EU by mohla přinést úspory z rozsahu, snížení regulační/administrativní zátěže a rovné podmínky pro odpovědné hospodářské subjekty.

B. Cíle a zvažovaná opatření

Dosažení klimaticky neutrálního a oběhového hospodářství vyžaduje mobilizaci našeho průmyslu. Odvětví plastů zahájilo přechod k udržitelnějšímu modelu, zůstává však příliš „lineární“, tj. existuje příliš mnoho výrobků na jedno použití, které se likvidují jako odpad, a během celého životního cyklu výrobku se uvolňuje příliš mnoho emisí. Hlavní výzvou zůstává snížení míry znečištění u zdroje. Cílem iniciativy je omezit nezáměrné uvolňování mikroplastů do životního prostředí, a snížit tak znečištění životního prostředí a potenciální rizika pro lidské zdraví. Iniciativa se zabývá faktory, které nejvíce přispívají k uvolňování mikroplastů v současném evropském kontextu (téměř dvě třetiny celkových emisí⁸), tj. 1) oděrem pneumatik; 2) předvýrobními plastovými peletami během celého jejich životního cyklu a 3) syntetickými textiliemi během celého jejich životního cyklu. Tam, kde snížení u zdroje není možné nebo dostatečné, lze zkoumat opatření v pozdějších fázích životního cyklu, případně v kombinaci se systémy rozšířené odpovědnosti výrobce⁹. Opatření určená ke zvážení by mohla zahrnovat:

Pro oděr pneumatik:

- požadavky na ekodesign včetně nových materiálů a vývoje normy pro oděr pneumatik,
- zkoumání potenciálu repasovaných pneumatik,
- zkoumání souvislosti s typem vozidla, údržbou vozidla, charakteristikami pozemní komunikace a chováním řidiče, včetně vlivu systémů autonomního řízení na emise mikroplastů,
- zvýšení zachycování mikroplastů, a to i prostřednictvím zelené infrastruktury.

Pro úniky plastových pelet:

- další rozvoj stávajících dobrovolných přístupů propagovaných průmyslem prostřednictvím projektu Operation Clean Sweep,
- zavedení povinného školení zaměstnanců a označování kontejnerů a nádrží na pelety jako škodlivých pro životní prostředí,
- zavedení regulačního systému odpovědnosti a kompenzačních povinností k nápravě škod na životním prostředí způsobených úniky pelet,
- zavedení regulačního systému, který bude vyžadovat, aby celý dodavatelský řetězec dodržoval opatření na základě osvědčených postupů s cílem zabránit únikům pelet, včetně nezávislého auditu a certifikace prováděných třetí stranou.

Pro syntetické textilie:

- požadavky na ekodesign včetně použití nových materiálů, jako jsou biologicky rozložitelné příze,
- zlepšení výrobních procesů včetně praní oděvů před jejich uvedením na trh,
- stanovení pravidel, která zajistí odpovědnost výrobců za opatření předtím, než se produkty mohou stát odpadem, například za systémy zpětného odběru,
- usnadnění recyklovaného obsahu nebo repase,
- používání filtrů nebo jiných technických řešení u praček, praček se sušičkou a bubnových sušiček,
- používání technologií bránících mísení mikroplastů s kalem v čističkách odpadních vod,

⁸ Roční odhadované emise (v tunách): 33 834 pro textil, 503 586 pro pneumatiky a 92 259 pro pelety (modelování EUNOMIA, 2018).

⁹ Rozšířená odpovědnost výrobce.

- stanovení minimálních požadavků na udržitelnost a/nebo informace a označování výrobků podle úrovně jejich emisí mikroplastů,
- vývoj dobrovolných přístupů ze strany odvětví.

Tyto možnosti nebo kombinace možností budou posouzeny v porovnání se základním scénářem „zachování současného stavu“ s cílem určit nejlepší přístup. Přitom bude zvláštní pozornost věnována provozní proveditelnosti, minimalizaci související administrativní zátěže a usnadnění provádění a prosazování. Velmi pozorně bude posouzena i soudržnost se stávajícími a novými politickými nástroji nebo iniciativami EU popsány výše. Budou také pečlivě posouzeny požadavky spojené s environmentálními aspekty v rámci hodnotového řetězce, a to i v kontextu pravidel WTO¹⁰. EU bude nadále podporovat mezinárodní spolupráci s cílem posílit potřebnou společnou akci.

C. Pravděpodobné dopady

Pravděpodobné hospodářské dopady

Opatření EU by podpořila efektivnější jednotný trh s výrobky s nižšími emisemi mikroplastů v celé EU a zároveň by povzbudila hospodářské subjekty v EU, aby inovovaly a využívaly výhod „prvního hráče na tahu“. Opatření ke snížení negativních vlivů na životní prostředí (např. změny materiálů, designu nebo výrobních procesů pro textil a pneumatiky, změny způsobu nakládání s peletami v odvětví pelet) mohou mít za následek dodatečné krátkodobé náklady pro výrobce a/nebo maloobchodníky, u nichž lze v průběhu času očekávat snížení v důsledku učení a úspor z rozsahu. Lze také očekávat, že současné náklady, které nesou hospodářské subjekty v důsledku negativních dopadů znečištění mikroplasty (např. zmírňující opatření, sanační činnosti, právní kroky, rozšířená odpovědnost výrobce), se časem sníží díky trvanlivějším výrobkům na trhu a lepšímu využívání zdrojů. Předpokládá se, že lepší informovanost v hodnotových řetězcích usnadní orgánům veřejné moci prosazování nových a stávajících právních předpisů týkajících se výrobků a pomůže zajistit rovné podmínky pro udržitelné vyráběné a dovážené výrobky.

Některé možnosti politiky mohou vést k novým administrativním nákladům pro hospodářské subjekty zapojené do uvádění výrobků na trh v EU. Opatření na úrovni EU však mohou ve skutečnosti vést ke zjednodušení pro hospodářské subjekty působící na více vnitrostátních trzích. Některá opatření mohou být rovněž spojena s novými administrativními náklady pro orgány veřejné moci zapojené do uplatňování případných nových právních předpisů. Tyto prováděcí náklady budou také záviset na dostupnosti nástrojů IT, sekundárních dat, kontaktního místa a odborné přípravy.

Pravděpodobné sociální dopady

Lepší informovanost v hodnotových řetězcích může (dále) zvýšit poptávku po udržitelných produktech, což bude mít související přínosy pro růst a zaměstnanost na celém světě. Náklady, které nesou společnost v důsledku negativních účinků znečištění mikroplasty (jak je popsáno výše), by se měly snižovat, neboť na trh vstoupí výrobky s delší trvanlivostí.

Pravděpodobné environmentální dopady

Cílem intervence bude snížit výskyt, koncentraci a negativní environmentální dopady znečištění mikroplasty. Opatření tak značně přispějí k celkovým cílům Zelené dohody pro Evropu a zároveň i k dosažení cílů udržitelného rozvoje, zejména cíle 12 týkajícího se odpovědné spotřeby a výroby, cíle 13 týkajícího se opatření v oblasti klimatu, cíle 14 týkajícího se života ve vodě a cíle 15 týkajícího se života na souši.

Základní práva

V závislosti na zvolených možnostech by iniciativa mohla přispět k dosažení řady cílů uvedených v Listině základních práv EU, například slušných a spravedlivých pracovních podmínek, ochrany životního prostředí a spotřebitele.

D. Nástroje zlepšování právní úpravy

Posouzení dopadů

Posouzení dopadů prozkoumá možnosti a související dopady v porovnání se základním scénářem „zachování současného stavu“. Zvláštní pozornost bude věnována provozní proveditelnosti, legislativní jednoduchosti a administrativním nákladům, usnadnění provádění a prosazování, jakož i soudržnosti se stávajícími a novými politickými nástroji či iniciativami EU. Bude zváženo, zda je zapotřebí nová legislativní iniciativa nebo jiný nástroj. Rovněž bude určen potenciální dopad, který mohou mít tyto nástroje politiky na třetí země.

Konzultační strategie

Ke konzultacím se zúčastněnými stranami v rámci činností Komise v oblasti shromažďování údajů bude použito

¹⁰ Světová obchodní organizace.

několik nástrojů:

- Dvanáctidenní **online veřejná konzultace** dostupná ve všech úředních jazycích EU. Dotazník bude obsahovat obecné otázky určené všem zúčastněným stranám a otázky cílené na specializovanější informace od odborníků včetně výrobců/zpracovatelů plastů, obchodních sdružení, vlastníků obchodních značek / maloobchodníků, spotřebitelů, subjektů provádějících recyklaci, výzkumné a akademické obce, nevládních organizací, orgánů veřejné moci, certifikačních a normalizačních subjektů.
- **Workshopy:** Všechny zúčastněné strany se budou moci zapojit do specializovaných online workshopů. Bude uspořádán workshop pro příslušné orgány v členských státech.
- **Rozhovory:** S příslušnými zúčastněnými stranami budou uskutečněny rozhovory s cílem ověřit informace shromážděné z různých zdrojů.

Proč se konzultace koná?

Konzultace bude přístupná všem zúčastněným stranám, aby mohl každý vyjádřit své názory na možnou politiku pro řešení otázky znečištění mikroplasty. Kromě toho bude konzultace využita ke shromáždění dalších údajů o zdrojích, monitorování, známých iniciativách k omezení emisí a potenciálních opatřeních ke snížení emisí.

Cílová skupina

Komise hodlá konzultovat veřejnost a zúčastněné strany s rozsáhlejšími technickými znalostmi. K těm kromě příslušných hodnotových řetězců týkajících se plastů patří příslušné vnitrostátní orgány v členských státech, regionální úmluvy pro mořské prostředí v celé Evropě, organizace občanské společnosti a spotřebitelů, certifikační orgány a monitorovací organizace, akademická obec, výzkumná a analytická střediska a veřejnost v EU.